

УДК 352(477)

КРЕГУЛ Юрій,

к. ю. н., професор, завідувач кафедри загальноправових дисциплін КНТЕУ

БАТРИМЕНКО Василь,

к. і. н., доцент кафедри загальноправових дисциплін КНТЕУ

РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Досліджено ключові напрями реформування системи місцевого самоврядування в Україні – розмежування повноважень між ними та органами виконавчої влади, між органами місцевого самоврядування різних рівнів, визначення територіальної основи органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, визначення за кожним рівнем органів влади потрібного обсягу ресурсів та встановлення відповідальності органів місцевого самоврядування перед виборцями і державою.

Ключові слова: міське самоврядування, органи місцевого самоврядування, територіальна організація влади, децентралізація, територіальна громада, добровільне об'єднання територіальних громад.

Крегул Ю., Батрименко В. Реформирование местного самоуправления в Украине. Исследованы ключевые направления реформирования системы местного самоуправления в Украине – разграничение полномочий между ними и органами исполнительной власти, между органами местного самоуправления разных уровней, определение территориальной основы органов местного самоуправления и органов исполнительной власти, определение по каждому уровню органов власти необходимого объема ресурсов и установление ответственности органов местного самоуправления перед избирателями и государством.

Ключевые слова: местное самоуправление, органы местного самоуправления, территориальная организация власти, децентрализация, территориальная община, добровольное объединение территориальных общин.

Постановка проблеми. Формування реального місцевого самоврядування, яке б базувалося на принципах Європейської хартії місцевого самоврядування, – одне з найбільш важливих та складних завдань розбудови України як демократичної держави. Без реформування місцевого самоврядування, здійснення процесів децентралізації неможливо подолати негативні процеси в соціально-економічному та культурному розвитку територіальних громад і регіонів, забезпечити суттєве підвищення рівня та якості життя більшої частини громадян України. Лише зміна парадигми управління державою, послідовне проведення

реформування місцевого самоврядування, територіальної організації влади в Україні, удосконалення наявної системи управління на місцях, розширення повноважень органів місцевого самоврядування сприятиме побудові місцевої влади на засадах демократії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі становлення, розвитку й реформування місцевого самоврядування в Україні присвячено широке коло праць вітчизняних науковців, з-поміж яких можна виокремити публікації В. Авер'янова [1], М. Баймуратова, І. Балабанов [2], В. Борденюка [3], В. Кравченка [4], М. Пухтинського [5], С. Серьогіна [6] тощо. Водночас актуальним завданням залишається визначення ключових напрямів формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Метою статті є аналіз теоретичних засад та головних напрямів реформування й децентралізації влади в Україні.

Матеріали та методи. Методологічну базу статті утворює система загальнонаукових, філософських і спеціально-юридичних методів, застосування яких забезпечує досягнення поставленої мети.

Результати дослідження. На сьогодні Україна перебуває на етапі реалізації євроінтеграційної стратегії. Метою української держави є вирішення двох взаємопов'язаних завдань, з одного боку – інтеграція у європейський політичний та соціально-економічний простір, а з другого – розбудова ефективної моделі публічної влади на загальнодержавному і регіональному рівнях.

Важливим елементом політичної системи суспільства є місцеve самоврядування, яке поряд з інтересами особистості та інтересами держави забезпечує визнання та гарантування в суспільстві місцевих і регіональних інтересів, інтересів територіальних громад, пов'язаних з вирішенням питань недержавного забезпечення життєдіяльності населення.

Прийнята 1996 р. Конституція незалежної України закріпила загальні засади місцевого самоврядування (ст. 140–146), яке, на відміну від попереднього періоду, уже відокремилася від державної влади [7].

Ці конституційні засади були деталізовані в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. Наприклад, у визначеному Законі знайшло своє закріплення як поняття «система місцевого самоврядування», так і перелік її складових. До системи місцевого самоврядування було включено такі елементи:

- територіальна громада;
- сільська, селищна, міська рада;
- сільський, селищний, міський голова;
- районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст;
- виконавчі органи сільської, селищної, міської ради;
- органи самоорганізації населення [8].

Як справедливо зазначено в юридичній літературі, на сьогодні місцеве самоврядування в Україні ще значною мірою зберігає декоративний характер. У політичній системі держави його значення ще не відповідає конституційним положенням, а виконання завдань та функцій місцевого самоврядування не підкріплене матеріальними та фінансовими ресурсами.

Через це одне із найголовніших завдань, яке потрібно буде вирішити у процесі реформування політичної системи, є кардинальне підвищення ролі інституту місцевого самоврядування в механізмі народовладдя, в організації управління на всіх територіальних рівнях. Його перетворення з придатку державної влади на самостійний реально чинний інструмент соціального управління може забезпечити сталий розвиток територіальних громад, створить для громадян цивілізовані умови життя, дозволить підняти надання соціальних та адміністративних послуг до рівня європейських стандартів.

Прийнята Кабінетом Міністрів України 1 квітня 2014 р. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (*далі* – Концепція) визначає головні шляхи розв’язання проблем системи місцевого самоврядування. Ключовими питаннями, які визначають суть її змін, є: визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади; створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень; розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципами субсидіарності та децентралізації; максимальне залучення населення до прийняття управлінських рішень, сприяння розвитку форм прямого народовладдя [9].

Після схвалення Концепції на забезпечення розвитку системи місцевого самоврядування було спрямовано прийняття таких Законів України, як «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 р. № 1508-VII, «Про добровільне об’єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 р. № 157-VII, «Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 р. № 156-VIII. Аналіз чинного законодавства та практики його застосування, а також вивчення зарубіжного досвіду державотворення дає змогу виділити деякі напрями розвитку та вдосконалення місцевого самоврядування.

Складні завдання можуть вирішувати лише структури, де немає монопольної авторитарності, де є поліцентричний розподіл повноважень.

Надмірна централізація, яка властива владній вертикалі, суперечить сучасній суспільній динаміці загалом. Процес не лише прийняття, а й реалізації рішень стає надто громіздким. Зберігаючи здатність розв’язувати рутинні проблеми, система, як правило, неадекватно реагує на нові проблеми, відверто пасує перед ними. Лінійна вертикаль

породжує абсолютну залежність управлінських структур від вищих ланок. Вирішального значення набуває не саме «зроблена справа», а здатність «подати» її керівництву, одночасно мінімізують значення оцінки результатів «справи» знизу.

Тому саме децентралізація в системі публічного управління має значно посилити її самоорганізаційний потенціал, що, своєю чергою, дасть змогу значно ефективніше та швидше реагувати на потреби соціуму та різного роду впливи навколишнього середовища.

У випадках, коли держава у будь-якій формі, у різні часи, з тих чи тих причин створює перепони розвитку самодіяльності територіальних громад або інакше – перешкоджає проявам самоорганізації у формі територіальних соціальних систем, то самоорганізація як невід’ємна (об’єктивна) властивість соціуму може знайти «вихід» в утворенні тінювих (позаконних) спільностей, люмпенізації суспільства та поширенні революційних або інших деструктивних настроїв. Як наслідок – вигнання вічем або вбивство князів, пугачовщина, народництво, походи у столицю студентів та шахтарів, ностальгія за минулим, соціально-політична апатія, криміналізація «муніципального господарства» та всього державного апарату [10, с. 114]. Тому активізація розвитку місцевого самоврядування є механізмом прискореного суспільного розвитку за рахунок зростання самоорганізаційних процесів у державі.

Децентралізацію та автономію місцевих органів влади не можна розглядати як абсолютне благо з погляду демократії.

Централізація влади також має певне позитивне значення, вона забезпечує переваги єдиного управління, вільного від місцевих політичних спорів, і запобігає, як зазначав Ж. Ведель, «зловживанням владою з боку сільських самодурів» [11]. В окремих випадках централізація дає змогу краще скоординувати діяльність місцевих служб та знизити вартість послуг, які надають місцеві органи. Отже, при проведенні реформ в європейських державах децентралізацію і централізацію не розглядають як діаметрально протилежні концепції організації влади на місцях.

Головна проблема при проведенні реформ полягає не в тому, щоб зробити вибір між децентралізацією і централізацією, а в тому, щоб встановити потрібний і доцільний баланс між ними, який адекватно відповідає би реальним соціально-економічним та політичним умовам конкретної країни. Важливою тенденцією в розвитку місцевого самоврядування в Європі є укрупнення адміністративно-територіальних одиниць, скорочення числа місцевих органів влади, створення різних регіональних форм управління. Ці процеси спрямовані на формування достатньої територіальної, демографічної та матеріально-фінансової бази для утримання сучасних комунальних та інших муніципальних служб.

На кінець 1980-х – початок 1990-х рр. в Україні налічувалося 25 областей, 469 районів, 434 міста, у тому числі 2 міста (Київ, Севастополь) республіканського підпорядкування, 820 селищ міського типу, 8805 сільських рад [12].

Починаючи з 1991 р. чисельність сільського населення зменшилася на 2,5 млн осіб, а кількість сільських населених пунктів – на 348 одиниць.

Водночас кількість сільських рад збільшилася на 1067 одиниць. В Україні утворено близько 12 тис. територіальних громад, у понад 6 тис. громад чисельність жителів становить менш як 3 тис. осіб, з них у 4809 громадах – менш як 1 тис. осіб, а в 1129 громадах – менш як 500 осіб, у більшості з яких не утворено відповідно до законодавства виконавчих органів місцевих рад, немає бюджетних установ, комунальних підприємств тощо. Органи місцевого самоврядування таких громад фактично не можуть здійснювати надані їм законом повноваження [13, 16].

Прийнявши Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 р. № 157-VII [14], парламент відкрив дорогу для початку укрупнення громад, спроможних за рахунок власних податків і зборів забезпечити надання комунальних і адміністративних послуг, яких потребують жителі громад, та якісно виконувати делеговані державою повноваження за державні кошти.

У день проведення чергових місцевих виборів в Україні, а саме: 25 жовтня 2015 р., відбулися і перші вибори голів громад та депутатів рад у 159 об'єднаних територіальних громадах.

За даними Асоціації міст України, найбільше громад, де відбулися перші вибори, створено у Тернопільській (26), Хмельницькій (22), Львівській (15) та Дніпропетровській (15) областях. Цікаво, що на посаду голів нових об'єднаних громад балотувався 141 чинний голова центрів, навколо яких відбулося об'єднання громад, 105 з них (73 %) обрано головами новостворених об'єднаних територіальних громад [15].

Перед органами місцевого самоврядування об'єднаних громад сьогодні стоїть низка важливих завдань – від визначення стратегії розвитку території до забезпечення надання послуг нової якості та зростання добробуту кожного жителя.

Змінюються матеріальні та фінансові основи місцевого самоврядування. Кожна громада має свою муніципальну (комунальну) власність, яка потрібна для функціонування життєво важливих комунальних служб. Муніципалітети широко застосовують економічні методи управління – місцеві податки, ліцензування, укладання контрактів на виконання муніципальних функцій з приватними фірмами тощо.

У багатьох державах розв'язання проблеми формування належної матеріальної основи місцевого самоврядування вбачають також у розвитку співробітництва між окремими комунами (кооперативний підхід). Таке співробітництво здійснюють шляхом укладання конкретних угод щодо надання послуг та спільної діяльності в певних галузях між різними органами і рівнями місцевої влади. Усе це сприяє збільшенню дохідної частини місцевих бюджетів, розвитку муніципального господарства та стимулюванню підприємницької діяльності.

При збереженні провідного впливу представницьких органів місцевого самоврядування (рад) на вирішення місцевих справ поступово посилюється значення виконавчого апарату, зростає роль муніципальних чиновників на основі підвищення вимог до рівня професійної компетентності осіб, які претендують на зайняття посади в органах місцевого самоврядування.

Посилення виконавчих органів може проходити в різних формах. Зокрема, при визначенні структури та статусу органів місцевого самоврядування все більший обсяг повноважень закріплює закон за виконавчими органами. Представницькі органи добровільно передають частину своїх функцій виконавчим органам (тимчасово або на постійній основі).

Серед важливих завдань реформування місцевого самоврядування є і становлення реальної та дієвої системи безпосередньої муніципальної демократії.

Як наголошує Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. [9], ефективного та швидкого розв'язання потребує, зокрема, проблема «нерозвиненості форм прямого народовладдя, неспроможності членів громад до солідарних дій, спрямованих на захист своїх прав та інтересів, у співпраці з органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади та досягнення спільних цілей розвитку громади». Тож один із шляхів і способів розв'язання цієї та інших проблем вбачають у «...максимальному залученні населення до прийняття управлінських рішень, сприяння розвитку форм прямого народовладдя».

Участь громадян у публічному управлінні в Україні передбачають окремі нормативні документи. Можна виділити безпосередні форми – публічне громадське обговорення та опосередковані – за допомогою вивчення громадської думки жителів території.

Публічне громадське обговорення передбачає організацію і проведення: громадських слухань, зустрічей з громадськістю; конференцій, семінарів, форумів, круглих столів, зборів, громадських приймалень; теле- або радіодебатів, дискусій, діалогів, інтерв'ю та інших передач теле- і радіомовлення; інтернет-конференцій, електронних консультацій; телефонних гарячих ліній, інтерактивного спілкування в інших сучасних формах.

У країнах Європейського Союзу однією з найпоширеніших форм залучення громади до формування стратегії розвитку території є громадські слухання. З їх допомогою до обговорення важливих питань регіональної політики і розв'язання головних проблем місцевого самоврядування залучають широкі верстви населення та фахівців. Саме так забезпечують та підтримують якісний двосторонній зв'язок між органами влади і громадськістю, позаяк наявне представництво інтересів всіх соціальних груп громадян, це суттєво допомагає у здійсненні громадського контролю.

В Україні громадські слухання застосовують у крайніх випадках. Така тенденція має кілька пояснень:

- слабка матеріально-технічна база сіл, селищ;
- недостатній рівень поінформованості населення;
- недосконалість технологічного процесу прийняття рішень за допомогою проведення громадських слухань;
- більшість статутів територіальних громад не мають чіткого визначення механізму впровадження в життя результатів громадських слухань, що призводить до відсутності позитивного досвіду впливу громадськості на формування політики [16, с. 60].

В Україні є певний досвід співпраці органів місцевого самоврядування з населенням у процесах розробки та ухвалення найважливіших рішень щодо життя територіальної громади. Саме за допомогою залучення громадян до процесу взаємодії з органами влади і місцевого самоврядування можна забезпечити їх реальний вплив на прийняття управлінських рішень, які можуть суттєво покращити життєдіяльність громади. У цьому процесі органи місцевого самоврядування беруть безпосередню участь. Проте зазначене ще не стало постійною практичною складовою для всіх органів місцевого самоврядування в нашій державі. Головні проблеми щодо участі громадськості у місцевому самоврядуванні в містах України, на думку науковців такі:

- невпевненість громадськості у власних можливостях як суб'єкта співпраці з органами місцевого самоврядування;
- недооцінка з боку населення громадських об'єднань як платформи для ефективної взаємодії з органами місцевого самоврядування;
- ігнорування думки громадськості при прийнятті рішень посадовими особами органів місцевого самоврядування;
- неналежна якість інформування населення про діяльність органів місцевого самоврядування, зокрема на що витрачені гроші платників податків;
- пасивність громадян до інформації про діяльність органів місцевого самоврядування, що призводить до неповного і некоректного розуміння ними стану справ у місцевій політиці;
- недостатньо ефективне використання органами місцевого самоврядування інструментів і методів співпраці з територіальною громадою;
- певна недовіра населення щодо компетенційного рівня кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування [17, с. 77].

Однією з найпоширеніших форм розв'язання проблем місцевого рівня є особисті контакти з окремими представниками органів державної влади. За допомогою письмових або усних звернень до державних органів та їх посадових осіб також можливе розв'язання місцевих проблем (громадські приймальні, особисті прийоми у посадовців), проведення телефонних консультацій. За підсумками звернень громадян

можуть бути розроблені пропозиції і рекомендації щодо функціонування та діяльності органів місцевого самоврядування.

Є й інші форми співпраці населення з органами влади: збори громадян, місцеві ініціативи, дорадчі органи громадського контролю, публічні консультації тощо. Законодавство України декларує широкий спектр прав громадян щодо забезпечення взаємодії влади з громадськістю. Однак забезпечення ефективної реалізації цих прав має стати ключовим моментом у роботі органів місцевого самоврядування. Головне завдання місцевого самоврядування на сучасному етапі державотворення полягає в забезпеченні реальної можливості кожного члена територіальної громади брати участь у вирішенні всіх питань місцевого значення, в управлінні комунальною власністю, відчувати на собі всі позитивні наслідки діяльності самоврядних органів, спрямованої на реальне забезпечення прав, свобод, життєвих потреб та інтересів людини.

Висновки. Закріплена Конституцією України система територіальної організації влади є архаїчною і неефективною, вона не відповідає європейським стандартам і не забезпечує надання населенню адміністративних та соціальних послуг на належному рівні. Її вдосконалення на основі перерозподілу повноважень між видами публічної влади (державна влада та місцеве самоврядування) та між різними її територіальними рівнями мають здійснювати за умови дотримання принципів Європейської хартії місцевого самоврядування (1985 р.), ратифікованої Верховною Радою 15 липня 1997 р.

Головні напрями реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади наразі визначено в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. У результаті реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади основою нової системи місцевого самоврядування мають стати об'єднані територіальні громади, які утворюються на добровільній основі за законодавчо визначеною процедурою з власними органами самоврядування, у тому числі виконавчими органами рад. У населених пунктах, жителі яких не отримали статусу територіальної громади, мають бути сформовані органи самоорганізації населення, які входять до системи органів місцевого самоврядування відповідної територіальної громади.

Очікуваними результатами реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади в Україні є:

- створення сприятливих правових умов для максимально широкого залучення населення до прийняття управлінських рішень, а також розвитку форм прямого народовладдя;
- запровадження стандартів (нормативів) якості публічних послуг, що надають населенню органи місцевого самоврядування базового та регіонального рівня, критеріїв оцінювання якості;
- стимулювання економічного розвитку територій у результаті удосконалення механізмів впливу органів місцевого самоврядування на визначення пріоритетів місцевого економічного розвитку;

- посилення правової, організаційної та матеріальної спроможності територіальних громад, органів місцевого самоврядування;
- формування ефективної територіальної системи органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць;
- визначення чітких меж кожної адміністративно-територіальної одиниці, забезпечення повсюдності юрисдикції органів місцевого самоврядування на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці та недопущення наявності в межах території громади інших адміністративно-територіальних одиниць такого ж рівня;
- утворення виконавчих органів обласних та районних рад;
- зміна статусу місцевих держадміністрацій з органів загальної компетенції на контрольно-наглядові органи у системі виконавчої влади з функцією координації діяльності територіальних органів центральних органів виконавчої влади на відповідній території;
- забезпечення розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування базового та регіонального рівня, місцевими державними адміністраціями та територіальними органами центральних органів виконавчої влади.

Державна підтримка – це вихідна точка для створення нової територіальної основи ефективного місцевого самоврядування, яка має змінити застарілу радянську модель. Україна приречена здійснити цю реформу, щоб розбудувати по-справжньому європейську державу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державне управління : проблеми адміністративно-правової теорії та практики / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. — К. : Факт, 2003. — 384 с.
2. Баймуратов М. Регіональна політика держави: до питання онтології та аксіології визначення і розуміння / М. Баймуратов, І. Балабанов // Право України. — 2014. — № 9. — С. 74–88.
3. Борденюк В. І. Співвідношення місцевого самоврядування та державного управління: конституційно-правові аспекти.: дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.02 / В. І. Борденюк; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — К., 2009. — 496 с.
4. Кравченко В. В. Проблеми законодавчого закріплення компетенції місцевого самоврядування в контексті реформ місцевого самоврядування в Україні / В. В. Кравченко // Аспекти публ. упр. — 2014. — № 11–12 (13–14). — С. 13–21.
5. Пухтинський М. Концептуальні, конституційні, політико-правові засади територіальної організації публічної влади / М. Пухтинський // Право України. — 2014. — № 9. — С. 88–93.
6. Серьогін С. М. Регіональне та муніципальне управління / С. М. Серьогін // Аспекти публ. упр. — 2014. — № 5–6 (7–8). — С. 70–79.
7. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
8. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. — К. : Парлам. вид-во, 1997. — 100 с.
9. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів

- України від 01.04.2014 № 333-р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#n8>.
10. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні: кол. моногр. / В. О. Антоненко, М. О. Баймуратов, О. В. Батанов; за ред. В. В. Кравченка, М. О. Баймуратова, О. В. Батанова. — К. : Атіка, 2007. — 864 с.
  11. Административное право Франции. Перевод с французского / Ведель Ж. ; Под ред. : Крутоголов М. А. ; Пер. : Энтин Л. М. — М. : Прогресс, 1973. — 512 с.
  12. Енциклопедія державного управління у 8 т. / Нац. акад. упр. при Президентові України; наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.]. — К. : НАДУ, 2011. — Т. 1: Теорія державного управління / наук.-ред. кол. : В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) [та ін.]. — 748 с.
  13. Письменний І. В., Прокопенко Л. П. Ретроспектива адміністративно-територіальних реформ в Україні в контексті суспільної самоорганізації // Аспекти публ. упр. — 2015. — № 5–6 (19–20). — С. 17.
  14. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157–VIII // Відомості Верховної Ради України. — 2015. — № 13. — С. 734–740.
  15. Пітнік М. Україна: курс на децентралізацію / М. Пітнік // Місьцеве самоврядування. — 2015. — № 12. — С. 4–7.
  16. Дрешпак В. М., Липовська Н. А. Забезпечення діалогу органів публічної влади з територіальною громадою : теоретичні та прикладні аспекти / В. М. Дрешпак, Н. А. Липовська // Аспекти публ. упр. — 2015. — № 5–6 (19–20). — С. 57–65.
  17. Кравченко Т. А. Конституційне забезпечення безпосередньої участі громадян України у місцевому самоврядуванні / Т. А. Кравченко // Аспекти публ. упр. — 2015. — № 10 (14). — С. 72–81.

Стаття надійшла до редакції 23.03.2016.

Kregul Yu., Batrymenko B. Reform of local self-government in Ukraine.

Background. Formation of real local self-government, which would be based on the principles of the European Charter of local self-government, is one of the most important and difficult tasks of Ukraine's development as a democratic state. Without its reform and implementation of decentralization we cannot overcome the negative trends in social and economic development of communities and regions, significantly increase the level and quality of life of most of the citizens of Ukraine. Only a paradigm shift in governance, consistent implementation of local self-government reform, empowerment of local governments would contribute to building local government based on democracy.

The aim of the research is to analyze theoretical principles and main directions of reform and decentralization of power in Ukraine.

Materials and methods. System of general scientific, philosophical and specially legal methods, that enables to achieves the goal, creates methodological basis of the article.

Results. An important task that should be solved in the process of reforming the political system of Ukraine is a radical increase in the role of local self-government institution in the mechanism of democracy and in the organization of administration at all territorial levels. Its transformation from a government appendage to independent really efficient tool of social governance can ensure sustainable development of communities and create civilized life conditions for citizens, will help raise the provision of social and administrative services to European standards.

Conclusion. As a result of local self-government reform and decentralization of power basis for a new system of local government should be merged municipalities, which are formed on a voluntary basis by legislative procedures with their own governments, including council executive bodies. In settlements whose residents have not received the status of municipalities should be formed BSP (bodies of self-organization of population), which form part of the local authorities of the municipality. State support is the starting

point to create a new territorial basis of effective local self-government to replace outdated Soviet model. Ukraine must make this reform to build a truly European state.

Keywords: local self-government, local self-government authorities, territorial organization of power, decentralization, local community, voluntary association of local communities.

REFERENCES

1. Derzhavne upravlinnja : problemy administratyvno-pravovoi' teorii' ta praktyky / za zag. red. V. B. Aver'janova. — K. : Fakt, 2003. — 384 s.
2. Bajmuratov M., Balabanov I. Regional'na polityka derzhavy: do pytannja ontologii' ta aksiologii' vyznachennja i rozuminnja / M. Bajmuratov, I. Balabanov // Pravo Ukrai'ny. — 2014. — № 9. — S. 74–88.
3. Bordenjuk V. I. Spivvidnoshennja misceвого samovrjaduvannja ta derzhavnogo upravlinnja: konstytucijno-pravovi aspekty.: dys. ... d-ra juryd. nauk : spec. 12.00.02 / V. I. Bordenjuk; Nac. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrai'ny. — K., 2009. — 496 s.
4. Kravchenko V. V. Problemy zakonodavchogo zakriplennja kompetencii' misceвого samovrjaduvannja v konteksti reform misceвого samovrjaduvannja v Ukrai'ni / V. V. Kravchenko // Aspekty publ. upr. — 2014. — № 11–12 (13–14). — S. 13–21.
5. Puhtyns'kyj M. Konceptual'ni, konstytucijni, polityko-pravovi zasady terytorial'noi' organizacii' publichnoi' vlady / M. Puhtyns'kyj // Pravo Ukrai'ny. — 2014. — № 9. — S. 88–93.
6. Ser'ogin S. M. Regional'ne ta municypal'ne upravlinnja / S. M. Ser'ogin // Aspekty publ. upr. — 2014. — № 5–6 (7–8). — S. 70–79.
7. Konstytucija Ukrai'ny vid 28 chervnja 1996 r. № 254k/96-VR // Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny. — 1996. — № 30. — St. 141.
8. Pro misceve samovrjaduvannja v Ukrai'ni : Zakon Ukrai'ny vid 21 travnja 1997 r. № 280/97-VR. — K. : Parlam. vyd-vo, 1997. — 100 s.
9. Pro shvalennja Koncepcii' reformuvannja misceвого samovrjaduvannja ta terytorial'noi' organizacii' vlady v Ukrai'ni : rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrai'ny vid 01.04.2014 № 333-r. [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#n8>.
10. Aktual'ni problemy stanovlennja ta rozvytku misceвого samovrjaduvannja v Ukrai'ni: kol. monogr. / V. O. Antonenko, M. O. Bajmuratov, O. V. Batanov; za red. V. V. Kravchenka, M. O. Bajmuratova, O. V. Batanova. — K. : Atika, 2007. — 864 s.
11. Admynystratyvnoe pravo Francyy. Perevod s francuzskogo / Vedel' Zh. ; Pod red. : Krutogolov M. A. ; Per. : Энтн L. M. — M. : Progress, 1973. — 512 s.
12. Encyklopedija derzhavnogo upravlinnja u 8 t. / Nac. akad. upr. pry Prezydentovi Ukrai'ny; nauk.-red. kol. : Ju. V. Kovbasjuk (golova) [ta in.]. — K. : NADU, 2011. — T. 1: Teorija derzhavnogo upravlinnja / nauk.-red. kol. : V. M. Knjazjev (spivgolova), I. V. Rozputenko (spivgolova) [ta in.]. — 748 s.
13. Pys'mennyj I. V., Prokopenko L. P. Retrospektyva administratyvno-terytorial'nyh reform v Ukrai'ni v konteksti suspil'noi' samoorganizacii' // Aspekty publ. upr. — 2015. — № 5–6 (19–20). — S. 17.
14. Pro dobrovil'ne ob'jednannja terytorial'nyh gromad : Zakon Ukrai'ny vid 5 ljutogo 2015 r. № 157-VIII // Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny. — 2015. — № 13. — S. 734–740.
15. Pitnyk M. Ukrai'na: kurs na decentralizaciju / M. Pitnyk // Misceve samovrjaduvannja. — 2015. — № 12. — S. 4–7.
16. Dreshpak V. M., Lypovs'ka N. A. Zabezpechennja dialogu organiv publichnoi' vlady z terytorial'noju gromadoju : teoretychni ta prykladni aspekty / V. M. Dreshpak, N. A. Lypovs'ka // Aspekty publ. upr. — 2015. — № 5–6 (19–20). — S. 57–65.
17. Kravchenko T. A. Konstytucijne zabezpechennja bezposeredn'oi' uchasti gromadjan Ukrai'ny u miscevom samovrjaduvanni / T. A. Kravchenko // Aspekty publ. upr. — 2015. — № 10 (14). — S. 72–81.